# Påverkansplan: Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering

Introduktion ... 2

Bakgrund ... 2

*Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid” ... 3*

*Datastrategin ... 3*

*Vitbok om Artificiell Intelligens ... 4*

*Uppdatering av handlingsplanen för digital utbildning ... 4*

*Lagen om digitala tjänster ... 5*

*Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR ... 5*

*Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks och informations-system, NIS ... 6*

*Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS ... 6*

*Samordning med nationell remiss- och implementerings-arbete av EU-lagstiftning ... 7*

Berörda förvaltningar och bolag ... 8

Stadens position och huvudsakliga synpunkter ... 9

Konsekvenser av pågående pandemi ... 15

Samverkan ... 15

*Regionala aktörer ... 15*

*Nationella aktörer ... 16*

*Nätverk ... 19*

Aktiviteter ... 19

**Kommunikation och omvärld**
Internationella enheten

Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Telefon 08-508 29 311
Växel 08-508 29 000
agata.uhlhorn@stockholm.se
stockholm.se

## Introduktion

Påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag och är ett arbetsdokument som fungerar både som en långsiktig plan för arbetet och dokumentation av genomförda aktiviteter i relation till ärendet.

Påverkansplanen presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga.

## Bakgrund

Området it och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematisk med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom it-området; Ett program för digital förnyelse, Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, eStrategi, Strategi för grön IT med flera. Befintliga styrdokument ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste stå ”rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning.

Utöver samrådssvaret till revideringen av det före detta PSI-direktivet *(Rev. antagen av EU 20 juni 2019:”Direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn”)* (KS 2018/1628) samt svaret till konsultationen om EU:s *”Rapport om den allmänna dataskyddsförordningen”* (KS 2020/671) har Stockholms stad inte arbetat med policypåverkan inom området.

Flertalet lagstiftande och icke-lagstiftande förslag har aviserats för 2020. Stadens långsiktiga påverkansarbete skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra

dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

### Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid”

I den digitala strategin (2020:67) med fokus på att forma EU:s digitala framtid framhävs målet att EU ska bli digitalt oberoende både vad gäller it-säkerhet, 5G, kvantdatorteknik och artificiell intelligens; detta för att EU ska kunna göra egna val, enligt egna värderingar och regler.

Utöver ovan betonar strategin att Europa måste bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar; investeringar i digital teknik kommer att prioriteras.

Strategin ska leda till en datadriven ekonomi. Åtgärder kommer att tas för att ena länderna med gemensamma standarder för att ta bort de nationella varianterna kring öppna data på EU:s inre marknad vilket ska leda till en datadriven ekonomi.

EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling – den hållbara digitala omvandlingen måste fungera för såväl människor som företag, samtidigt som den ska hjälpa till att uppnå målen om ett klimatneutralt Europa år 2050.

19 februari publicerade kommissionen den digitala strategin (icke lagstiftande).

### Datastrategin

EU:s datastrategi (2020:66) ska se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. EU vill skapa en inre marknad för data, där data som inte är personuppgifter kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor.

Datastrategin lyfter behovet av att balansera förhållandena på marknaden där det för närvarande finns ett fåtal aktörer som sitter på en stor andel data och på så vis kan förhindra att denna sprids till andra aktörer. Den bristande tillgången till och kvalité på data och datainteroperabilitet är en utmaning. Hållbara europeiska tekniska förutsättningar behövs för att på ett tillfredsställande sätt hantera data, särskilt i molnmiljö. Utöver detta lyfter datastrategin den bristande regleringen rörande data samt skillnader i reglering mellan medlemsstater, vilket försvårar överföring av data mellan EU:s medlemsländer. Viktiga aspekter i datastrategin är att den digitala utvecklingen inom EU inte får ske på bekostnad av individens rättigheter; cyberhot och dataintrång är särskilt utpekade säkerhetsfrågor. Särskild betoning läggs på kompetensförsörjning.

Strategin lyfter nyckelbegrepp som: datahantering inom vården; digitala tvillingar av fysiska produkter, processer och system; den digitala

ekonomin; näringslivets ökade tillgång till data från industrin och offentliga sektorn; individens perspektiv så som dennes möjlighet till ökad kontroll över sin data.

Datastrategin presenterades den 19 februari samtidigt som ett samråd öppnades med deadline 31 maj (icke-lagstiftande; kan medföra kommande lagstiftande förslag).

### Vitbok om Artificiell Intelligens

Vitboken om AI (2020:65) inkluderar så väl policyförslag för att stimulera investering i forskning och innovation, förslag för ökad kompetensutveckling inom området, förslag för att stödja näringslivets engagemang/arbete i frågan samt förslag på framtida lagstiftning/standardisering (inom så kallade högriskområden – se nedan) och frivilligt ramverk för märkning (inom områden som inte klassas som högriskområden)

Högriskområden som identifierades är den mänskliga faktorn (mänsklig agerande och förbiseende), teknisk robusthet och säkerhet, integritets- och datastyrning, transparens, mångfald, icke-diskriminering och rättvisa, ansvarsfrågan samt samhällets och miljöns välmående.

I förslaget till vitboken finns även ett stycke som den offentliga sektorn specifikt, där denna uppmuntras till att nyttja AI i sina verksamheter; bland annat uppmuntras offentlig sektor att utveckla så kallade ”Adopt AI programmes” med syfte att bland annat utveckla upphandlingsprocesser samt stödja offentlig upphandling av AI-system.

Vitboken om AI presenterades den 19 februari samtidigt som ett samråd öppnades med deadline 19 maj (vitbok om kommande lagförslag). På grund Covid-19 pandemin har denna förlängts till 14 juni. Kommissionen har aviserat en uppföljning av arbetet med vitboken om AI kvartal 4 år 2020.

### Uppdatering av handlingsplanen för digital utbildning

2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning (2018:022) med elva åtgärder som ska stödja teknikanvändning och digital kompetens inom utbildningen. Handlingsplanen beskriver tre prioriteringar med olika åtgärder som ska hjälpa EU-länderna att utnyttja de möjligheter som IT-utvecklingen innebär för utbildningen och ta itu med utmaningarna.

Den första prioriteringen ”Bättre använda den digitala tekniken för undervisning och lärande” omfattar bredband i skolan, ”Selfieverktyget” där skolorna kan utvärdera sin digitalisering samt digitalt certifierade kvalifikationer; den andra prioriteringen ”Utveckla digital kompetens och digitala färdigheter” betonar frågor så som digital plattform för högre

utbildning, kompetens inom öppen vetenskap, EU:s kodvecka i skolorna, it-säkerhet i skolan samt it- och företagskunskap för flickor; den tredje och sista prioriteringen ”Förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser” fokuserar på studier om it i utbildningen, artificiell intelligens och lärandeanalys samt framåtblickande strategiskt arbete.

Kompetensförsörjning lyfts som en nyckelaspekt i EU:s Grön Giv, digitaliseringsstrategin samt i redan publicerade samråd så som de om vitboken om AI samt datastrategin. Med ambitionen att genomföra ett paradigmskifte i form av en omfattande digital omställning behöver EU:s medlemsländer, näringsliv och inte minst den offentliga sektorn säkerställa god tillgång till kompetens som kan utveckla, förvalta och som samtidigt kan ha det strategiska helhetsperspektivet i frågan om digitalisering.

Kommissionen aviserar att det kvartal 2, år 2020, kommer att lanseras en uppdaterad handlingsplan för digital utbildning (icke-lagstiftande).

### Lagen om digitala tjänster

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster med fokus på ansvars- och säkerhetsregler för digitala plattformar, tjänster och produkter samt utvecklingen av den digitala inre marknaden.

Lagen om digitala tjänster kan komma att utgå från det existerande e-Handelsdirektivet (ECD) (2000:31) från 2001 och kommer behöva ta hänsyn till direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (2016:0280 (COD)).

Lagen om digitala tjänster kan komma att beröra områden så som: avvikande regler för onlinetjänster i medlemsstaterna; föråldrande regler och brister i lagstiftningen; otillräckliga incitament för att hantera skador online och skydda lagligt innehåll; ineffektiv offentlig tillsyn; samt höga inträdeshinder för innovativa tjänster.

Kommissionen meddelar att det aviserade förslaget presenterades kvartal 4, år 2020 (lagstiftande).

### Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR

Dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation – GDPR) (2016:679) är till för att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter. Förordningen har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras.

Mycket i dataskyddsförordningen liknar de regler som fanns i personuppgiftslagen samtidigt som individens rättigheter och friheter

förstärktes. Några exempel på nyheter som infördes är att offentliga myndigheter inte längre får använda den rättsliga grunden intresseavvägning vid personuppgiftsbehandling när de fullgör sina uppgifter. Personuppgiftslagens undantag för att behandla personuppgifter i ostrukturerat material, den så kallade missbruksregeln, togs bort vilket innebär att även denna behandling numera ska uppfylla samtliga krav i dataskyddsförordningen. Vidare ska vissa personuppgiftsbehandlingar konsekvensbedömmas ur ett integritetsperspektiv och när kriterierna i dataskyddsförordningen är uppfyllda ska personuppgiftsincidenter anmälas till tillsynsmyndigheten.

I samband med antagandet av dataskyddsförordningen beslutades att en rapport om implementeringen av förordningen skulle presenteras två år efter införandet av GDPR i nationell lagstiftning. EU:s ”Rapport om den allmänna dataskyddsförordningen” skall presenteras under kvartal 2, år 2020.

Kommissionen har aviserat att relevant existerande EU-lagstiftning kommer att under året justeras utifrån dataskyddsperspektivet.

### Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks och informations-system, NIS

NIS-direktivet (2016:1148) antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (2018:1174). Syftet med direktivet är att etablera en säkerhetsstandard inom den digitala världen som skyddar den infrastruktur som bygger upp samhälle och ekonomi. Lagstiftningen ställer främst krav på ett systematiskt och riskbaserat arbete med informationssäkerhet.

Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och vissa digitala tjänster inom både privat och offentlig sektor. Tjänster som omfattas av NIS-direktivet delas in i samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster. Samhällsviktiga tjänster är tjänster som är viktiga för att upprätthålla kritisk samhällelig eller ekonomisk verksamhet. Dessa är indelade i sju sektorer så som energi, transporter, hälso- och sjukvården, leverans och distribution av dricksvatten samt digital infrastruktur.

Under fjärde kvartalet år 2020 förväntas en revidering av NIS-direktivet (lagstiftande).

### Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

EU-förordningen eIDAS (2014:910) innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Lagkravet omfattar de e-tjänster som inom landet erkänner e-legitimationer på minst tillitsnivå ”väsentlig”, vilket motsvarar nästan alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis BankID eller Mobilt BankID. eIDAS-förordningen gäller även

för de offentliga, digitala tjänsterna med minst tillitsnivå ”väsentlig” som inte har några målgrupper i utlandet.

Förordningen vill bidra till att göra det enklare för EU-medborgare att arbeta och bo i andra EU-länder. Konkret innebär eIDAS att alla länders anmälda utländska e-legitimationer ska tillåtas i de svenska offentliga e-tjänsterna givet att de är anmälda enligt eIDAS-reglerna och når rätt tillitsnivå.

EU:s datastrategi och vitbok om artificiell intelligens (AI), är de första stegen mot dessa mål. I en översyn av eIDAS-förordningen föreslås bland flera initiativ för att utveckla och stärka cyber-säkerheten. DIGG är Sveriges eIDAS-myndighet och ansvarar för Sveriges anslutning och eIDAS-nod.

Översynen av eIDAS planeras till kvartal 4, år 2020 (lagstiftande).

### Samordning med nationell remiss- och implementerings-arbete av EU-lagstiftning

Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering bör samordnas med det pågående remiss och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” (2018:1724) (lagstiftande) samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EU 2010:566) och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna (lagstiftande).

#### Direktivet om tillgång till offentliga datamängder, PSI

Det ursprungliga PSI-direktivet (public sector information) antogs 17 november 2003. 2019 reviderades direktivet; direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn – öppna data och tillgång till offentliga datamängder syftar till att främja utvecklingen av en gemensam informationsmarknad i EU genom att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av den offentliga sektorn.

Direktivet identifierar data från det offentliga som en viktig resurs för utvecklingen av avancerad digital teknik såsom artificiell intelligens, distribuerad databasteknik och Internet of Things. Direktivet introducerar ”Listan om värdefulla data-mängder” – en lista om datamängder som skall omfattas av en separat uppsättning regler som garanterar deras tillgänglighet gratis, i maskinläsbara format, tillhandahållna via applikationsprogrammeringsgränssnitt (API:er) och, i förekommande fall, som bulknedladdning.

20 juni 2019 antogs det reviderade direktivet av EU; senast två år senare ska det vara införlivat på nationell nivå. Regeringen beslutade den 2 maj

2019 att inleda en utredning om hur direktivet ska införlivas. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2020. Utredningens uppdrag är att genomföra en översyn och utvärdering av PSI-lagen och lämna nödvändiga författningsförslag.

Kommissionen kommer att anta ”Listan om värdefulla datamängder” 2021 efter en genomförd konsekvensanalys. Processen för detta arbete påbörjas kvartal 2, år 2020. Efter antagandet kommer listan presenteras som en delegerad akt utan förhandling. Påverkansmöjligheter ligger 2020 på nationell nivå.

En digital ingång till Europa
Den september 2018 antogs förordningen om en gemensam digital ingång till Europa (Single digital gateway). Den nya ingången ska ge privatpersoner och företag tillgång till information, förfaranden och hjälp- och problemlösningstjänster online och att det med detta ska bli enklare att till exempel börja arbeta eller starta ett företag i ett annat EU-land.

En gemensam digital ingång kommer ge privatpersoner och företag tillgång till information om till exempel lagar, rättigheter och skyldigheter som gäller när du vill starta företag eller flytta till ett annat EU-land; digitala tjänster för att utföra ett ärende, till exempel om du vill börja arbeta eller starta företag i ett annat EU-land; samt hjälp och support som gör att du får stöd om du får problem i kontakter med olika myndigheter eller kommuner i ett annat EU-land.

Förordningen innebär att svenska myndigheter behöver byta uppgifter med andra europeiska myndigheter för att underlätta för användare. Det ställer krav på väl fungerande och säkra informationsutbyten. Något som också är en del i de lösningar och standarder som behöver tas fram för att uppfylla förordningen.

Regeringen har utsett DIGG till nationell samordnare och därmed kontaktpunkten gentemot den europeiska kommissionen. Även Kommerskollegium hjälper till i det nationella arbetet.

December 2020 ska information och kontaktvägar för hjälp och support finnas tillgängliga i Sverige. December 2023 ska digitala tjänster finnas tillgängliga och fungera gränsöverskridande.

## Berörda förvaltningar och bolag

Samtliga förvaltningar och bolag arbetar med digitalisering inom såväl ordinarieverksamhet, innovationsinitiativ som projekt. Digitalisering, ur det breda perspektiv som redovisas ovan, berör stadens samtliga verksamhetsområden.

## Stadens position och huvudsakliga synpunkter

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

### Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas.

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

### Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. En faktor som är kostnadsdrivande i både pengar och tid är exempelvis internationell samordning och likriktning (till exempel ”En digital tillgång” samt gemensam publicering av öppna data/värdefulla datamängder).

Det finns ett behov i städer att utveckla kompetenser inom området digitalisering: program för livslångt lärande, kompetensutveckling för lågutbildad arbetskraft och utbildning i tidig ålder om digitalisering och ny teknologi så som AI och Machine learning. Städer konkurrerar om högkompetent arbetskraft med storföretag inom tekniksektorn som kan erbjuda attraktiva förmåner. Budgetbegränsningar gör det svårt att rekrytera nya kompetenser, vilket i sin tur resulterar i svårigheter att implementera nya lösningar inom den offentliga, lokala sektorn. Det finns därmed ett stort behov av att det framöver ska finnas möjlighet att söka stöd inom Europeiska socialfonden för projekt med fokus på

implementering av ny digital teknik så som AI under perioden 2021-2027 där utrymme ges till rekrytering och utbildning av befintlig personal.

Digitalisering är ett verktyg för utvecklings- och innovationsinsatser och inte enbart en investering i teknik. Gällande kostnaden för digitalisering pekar forskning på att de organisationer som fått ut mest av sina digitaliseringsinvesteringar lagt i snitt nio dollar på att utveckla organisation och kompetenser för varje dollar de spenderar på teknisk hårdvara och IT-system[1]. Denna aspekt, att digitaliseringssatsningar bör stödjas med signifikanta investeringar i förändringar av organisation och verksamheten stöds även av svensk forskning[2].

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje länder. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar.

Stockholms stad ser positivt på att man tar ett stort kliv framåt i arbetet med att tillhandahålla öppna data. Stockholm har länge arbetat med att tillgängliggöra data; till exempel är stadsbyggnadskontoret idag beroende av att generera intäkter genom att tillhandahålla rättssäkra grundläggande geodata. Dessa uppgår till ca 14 miljoner kronor årligen. Tillgängliggörandet av data samt nyttorna med öppna data måste vägas mot inkomstbortfallet för staden.

Att öppna upp data kommer att öka kraven på den offentliga sektorn som leverantör av data. Den offentliga sektorn kommer behöva säkerställa flödet av realtidsdata samt även att anpassa insamlad data till användarens behov. För närvarande har den offentliga sektorn inte förmågan att hantera, öppna upp och tillhandahålla data i större utsträckning; detta beror bland annat på att städer så som Stockholms stad är beroende av existerande it-system som är i behov av uppdatering eller av att bytas ut. Vidare kan det ifrågasättas om det ska åligga kommuner att vara

[1] Brynjolfsson & Hitt 2000; Saunders & Brynjolfsson 2016
[2] Westelius & Olve 2018

dataleverantör till den privata sektorn utan att kunna få ersättning för det merarbetet som detta medför; en sådan, ny lagstiftning kommer innebära ökade kostnader samt svårigheter i säkerställandet av hur denna efterlevs. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen; detta gäller såväl innovations- utvecklings- som implementeringsprojekt. Utan riktat stöd från EU kommer genomförandet av de utsatta åtgärderna vara svårt.

För att säkra ett effektivt flöde av data kommer den offentliga sektorn behöva leverera grunddata som offentlig förvaltning äger och som kan ge ökade samordningsvinster om de delas med externa parter; data som behövs exempelvis i stadsbyggnadsprocesser så som energiproduktion, energiförbrukning, byggnadslager etc. Dock, föreslår Stockholms stad att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller så att den offentliga sektorn kan finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis kunna finansiera övrig datahantering.

## Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar vikten av ett operatörsneutralt passivt fibernät som tillhandahålls alla på likvärdiga villkor, för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras.

Stockholms stad anser att en sådan väl utbyggd och tillgänglig fiberinfrastruktur är en viktig förutsättning för de olika utpekade initiativen inom digitaliseringsområdet. En säker och god uppkoppling är en förutsättning för att nå måluppfyllelse inom flera områden. Det är till exempel av vikt för genomförandet av handlingsplanen för digital utbildning att staden säkerställer att samtliga förskolor och skolor har en god höghastighetsuppkoppling. Vidare har en sådan fiberinfrastruktur stor betydelse för möjligheterna att digitalisera och utveckla stadens olika verksamheter; allt ifrån skola och äldreomsorg till smarta tjänster i gatumiljön. Dessutom skapar denna typ av fiberinfrastruktur en grundläggande plattform för att det ska vara möjligt för företag i Stockholm att konkurrera och utveckla sina verksamheter på lika villkor.

Tack vare den goda tillgången till operatörsneutral fiberinfrastruktur i Stockholm har Stockholmsregionen således idag en unik möjlighet att bli ledande inom digitaliseringsområdet. Möjligheten för Stockholms stad att

fortsätta tillhandahålla en sådan fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i det fortsatta EU-policyarbetet värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som dataskydds-förordningen, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bland annat vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Mot bakgrund av att ett av de särskilda fokusområdena för Europeiska kommissionen är överföring av personuppgifter till tredjeländer och internationella organisationer vill Stockholms stad lyfta fram behovet av löpande och systematisk information om tredjeländers lagstiftning, såsom Cloud Act, och dess förhållande till allmän dataskyddsförordning. Det är viktigt för oss som offentlig myndighet att frågan får ett ökat fokus och att ett systematiskt lösningsbaserat arbete fortgår, då frågan i förlängningen kan försvåra digitaliseringen och utbyte av information.

Det finns bland annat två utmaningar kopplat till dataskyddsförordningen i relation till Cloud Act. Den första är av nationell karaktär, där eSams juridiska expertgrupp beslutade om ett rättsligt uttalande som publicerades den 12 november 2018 om röjande och molntjänster (VER 2018:57). Slutsatsen i detta uttalande är att sekretessreglerade uppgifter får anses vara röjda om de görs tekniskt tillgängliga för en tjänsteleverantör som till följd av ägarförhållanden eller på grund av att denne annars är bunden av regler i ett annat land enligt vilka tjänsteleverantören kan bli skyldig att överlämna information utan att internationell rättshjälp anlitats eller annan laglig grund föreligger enligt svensk rätt. Regeringen har tillsatt en utredning i denna fråga. Den andra utmaningen är att Cloud Act, inte är helt förenlig med dataskyddsförordningens kapitel V som avser överföring av personuppgifter till tredjeländer eller internationella organisationer.

Stockholms stad vill betona de svårigheter som kan uppstå när europeisk lag ska implementeras om det råder otydligheter kring hur denna förhåller sig till den nationella lagstiftningen. Idag kan exempelvis data inte delas mellan två olika förvaltningar inom Stockholms stad utan att innehållet

blir klassat som allmän offentlig handling som kan begäras ut av extern part. Särskilt problematiskt blir detta när informationen innehåller personuppgifter. Den europeiska dataskyddsförordningen hänvisar då till nationell lagstiftning gällande allmänhetens tillgång till allmänna handlingar och att personuppgifter får lämnas ut såsom i Sverige efter en sekretessprövning; detta för att jämka samman allmänhetens rätt till få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med dataskyddsförordningen.

Förvaltningar och bolag framhäver att det uppstår svårigheter i samarbetet internt och med externa aktörer då staden i nuläget kan tvingas dela med sig av information och personuppgifter som befinner sig i ett planeringsskede av en utvecklingsprocess, innan materialet är politiskt förankrat; detta som konsekvens av den svenska nationella lagstiftningen då Tryckfrihetsförordningen (1949:105) samt Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) (2009:400) går före Dataskyddsförordningen i detta specifika fall. I praktiken kan det vara svårt att uttolka hur europeisk och svensk lagstiftning kompletterar varandra och vilka bedömningar som ska göras. En god dialog med nationella myndigheter och departement är viktig vad gäller implementering av existerande lagstiftning men även rörande utformningen av eventuell framtida europeisk och svensk lagstiftning.

### Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektoriellt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av it-system, akademin och forskningsinstitut verksamma inom området digitalisering så som RISE, IVL och Nordregio samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, SKR – Sveriges kommuner och regioner, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet samt europeiska, nationella och regionala nätverk.

### Samrådsspecifika positioner

*Vitboken om AI samt Datastrategin*

I den övergripande digitala strategin betonas näringslivets och den offentliga sektorns roller för att nå målet om att EU ska bli digitalt

oberoende både vad gäller it-säkerhet, 5G, kvantdatorteknik och Artificiell Intelligens. För att säkerställa en väl fungerande inre europeisk marknad med ett effektivt digitalt flöde, så behöver dialogen framöver fokusera på utformningen av ett standardiserat data set inom Europa där samordning sker med globala aktörer. I USA har denna utveckling kommit längre men där har näringslivet och den offentliga sektorn tillgång till en bred engelsktalande marknad; motsvarande utveckling inom EU är en utmaning på grund av medlemsländernas olika språk, terminologier och begreppshierarki.

Data är grunden inom ny teknik så som AI; mängden, kvalitén och tillgängligheten av nyttjad data är en nyckelfaktor för en framgångsrik implementering av AI. Öppen data måste vara korrekt, konsekvent och sammanhängande. Till detta tillkommer frågan om informationssäkerhet. Det finns behov av att från EU:s sida införa tvingande åtgärder för företag genom vilka de ges skyldigheten att informera om inbyggda AI-funktioner i levererade system; att genomföra tester för att identifiera möjliga AI-funktioner i levererade system är en kostsam procedur för den lokala, offentliga sektorn.

Jämlik tillgång till information som skapas i offentliga verksamheter är en förutsättning för medborgarnas möjligheter att agera, påverka och vara delaktiga i samhällets utveckling. Tillgängliggörandet av den digitala informationen ska ske på ett kostnadseffektivt sätt men behöver samtidigt vara anpassat efter olika aktörers möjlighet att efterfråga och ta till sig informationen. Den data som tillgängliggörs ska även vara så öppen som möjligt, och kunna återanvändas på det sätt användaren vill med hänsyn tagen till gällande lagstiftning.

Datadelning är en kritisk punkt där lagstiftning bör förtydligas och stärkas för att möjliggöra delning av data. Ägarskapet av data är en viktig fråga att belysa med särskild betoning på ägarskapet på olika nivåer, från den internationella till den lokala nivån och vidare ned till där data samlas in, processas eller produceras. Stockholms stad har en unik position att samla in och tillhandahålla de data som strömmar genom stadens processer. För att kunna göra detta med kvalitet behöver ägarskapet (förvaltningen och ajourhållningen av varje dataset) vara tydligt definierat. Inte minst är detta en avgörande fråga i arbetet med digitala tvillingar. En digital representation av den fysiska staden bör ägas, förvaltas och delas av staden.

*Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen*
Med koppling till GDPR ser Stockholms stad ett behov av ett förtydligande avseende om att offentliga myndigheter inte får lov att använda sig av den lagliga grunden intresseavvägning när de fullgör sina

uppgifter. Innebär detta att intresseavvägning aldrig kan användas, som rättslig grund, av en offentlig myndighet, såsom tidigare gjorts; exempelvis vid personaladministration när nära anhörig personuppgifter insamlas för att kontakt ska kunna tas i vissa särskilda specifika situationer?

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar för att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

## Konsekvenser av pågående pandemi

Den utveckling som skett under dessa månader motsvarar flera års ”normal” digital transformation. Den transformation som samhället nu går igenom, inte bara på grund av digitaliseringen utan också globalisering, urbanisering och en åldrande befolkning, och som kanske skulle tagit 5-10 år, sker nu till följd av Covid19 på månader genom att nya affärsmodeller, arbetssätt, beteenden och rörelsemönster etableras. Att tid är en viktig faktor för den digitala transformationen har blivit uppenbart under corona pandemin. Stora kliv framåt har tagits i många förvaltningars och bolags digital mognad och arbetssätt. Exempel från Stadsarkivet visar att den tid som frigjorts (på grund förändrade arbetsmetoder) skapat möjlighet att realisera digitala idéer som planerats men som tidigare inte kunnat realiseras.

## Samverkan

19 februari 2020 lanserades Europeiska kommissionens digitaliserings-strategi. Stadsledningskontoret tillsatte en arbetsgrupp bestående av avdelningen för it och digitalisering, avdelning för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion. Arbetsgruppen har under våren 2020 arbetat fram påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering samt förslag till samrådssvar för EU:s datastrategi, vitbok om AI och rapporten om GDPR samt även inspel till Eurocities positionspapper om AI.

Arbetet har skett i samarbete med juridiska avdelningen, stadsarkivet, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, STOKAB och Stockholm Business Region.

### Regionala aktörer

Det framtida arbetet med att implementera innovationer kopplade till den hållbara, digitala omställningen i Stockholm, behöver genomföras i samverkan med Region Stockholm, näringslivet till vilka Stockholms stad outsourcat en stor del av it-leveransen samt övriga myndigheter mellan vilka data köps och säljs samt akademin. I syfte att skapa de bästa

förutsättningar för den digitala utvecklingen, behöver Stockholms stad arbeta aktivt med att bevaka och påverka EU:s policyarbete; detta behöver göras i dialog med de nyckelaktörer ovan som vi har nära samarbete med.

Region Stockholms län

Tillsammans med Region Stockholms län delar Stockholms stad en gemensam målgrupp – stockholmarna samt inresande till staden.

Utöver detta finns även andra frågor av gemensamt intresse så som planering av stadsmiljöer, trafik och vägar inklusive aspekter så som framkomlighet och tillgänglighet. Likaså är digital utveckling kopplat till klimatanpassning samt energiförsörjning viktiga områden. Regionen är dessutom en viktig aktör när det gäller att få till en obruten vård och omsorgskedja, ett område inom vilket det finns utvecklingspotential; exempelvis inom samutnyttjandet av relevanta data för uppföljning och analys.

Storsthlm

Digitalisering är en möjlighet, men samtidigt möter kommunerna många aktörer och initiativ som inte är koordinerade och som därmed är svåra att överblicka. Genom samverkan kan kommunerna på ett effektivt sätt hålla fokus, stärka engagemanget, dela kunskap och använda varandras kompetenser. Storstockholm arbetar på uppdrag av kommunerna för att stödja den lokala nivåns möjligheter att utvecklas. Samarbetet ger också länets kommuners en starkare och mer enad röst i dialogen med andra aktörer.

Under år 2020 kommer Storsthlm: leda samverkan i kommungemensamma digitaliseringsfrågor; bidra till kommunernas stärkta ledarskap i digital verksamhetsutveckling; verka för förändring i nationella strukturer och ramverk i syfte att ge kommunerna bättre förutsättningar att utveckla digitaliseringen; bidra till styrning och framdrift av Ineras kommunleverans; stödja kommunerna och deras samarbetsparter att arbeta efter överenskomna principer för samverkan, exempelvis publicering av öppna data; samt undersöka hur digitalt utanförskap kan förhindras via regional samverkan.

Stockholms stad medverkar aktivt i Storsthlms nätverk och samordningsforum. Bland annat har staden 2018-2020 tillsammans med Storsthlm drivit ett projekt för att utveckla användningen och tillgängliggörandet av öppen data i regionen – projekt Ödis – där samtliga 26 kommuner i regionen deltagit.

## Nationella aktörer

Dialog behöver föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet,

Infrastrukturdepartementet samt SKR – Sveriges Kommuner och Regioner för att föra dialog om utvecklingen och implementeringen av EU-lagstiftning på nationell och lokal nivå samt även för att tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen på svensk nationell nivå rörande det digitala omställningsarbetet.

Utöver detta finns andra myndigheter med vilka Stockholms stad behöver föra dialog och samverka; i frågor om utveckling av arbetsmetodik och lagstiftning i en digital miljö bör samverkan ske även med Boverket, Lantmäteriet, Energimyndigheten, Transportstyrelsen, Naturvårdsverket med flera.

Myndigheten för digital förvaltning – DIGG

Myndigheten för digital förvaltning är en statlig myndighet under Infrastrukturdepartementet. DIGG tillämpar de lagar och utför den verksamhet som riksdag och regering har beslutat om.

DIGGs uppdrag är att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen menas kommuner, regioner och statliga myndigheter. Myndigheten består regeringen med underlag för utvecklingen av digitaliseringen av den offentliga förvaltningen, och följer och analyserar utvecklingen. DIGGs dialog med kommuner och regioner sker till stor del genom SKR det är dock viktigt för Stockholms stad, som landets största kommun att ha direkt kontakt med DIGG.

Det är viktigt att utvecklingsarbetet rörande lagstiftning, likväl som implementeringsarbetet, samordnas på nationell nivå. Utan nationell samordning finns risk för att kommuner och regioner tar egna initiativ vilket kan försvåra arbetet med den digitala omställningen samt skapa onödiga kostnader. Det finns stora vinster i att ta fram gemensamma tjänster istället för att varje kommun utvecklar sina egna.

Statens innovationsmyndighet – Vinnova

Vinnova är en statlig myndighet under Näringsdepartementet och är nationell kontaktmyndighet för EU:s ramprogram för forskning och innovation. Vinnova är regeringens expertmyndighet inom det innovationspolitiska området med uppdraget att stärka Sveriges innovationsförmåga för att bidra till hållbar tillväxt med utgångspunkt i de mål för hållbar utveckling som FN antagit i Agenda 2030.

Varje år satsar Vinnova ungefär tre miljarder kronor på forskning och innovation med koppling bland annat till området digitalisering. Utöver detta är Vinnova en av de ansvariga myndigheterna för arbetet med Horisont 2020s referensgrupper samt Missions; där Stockholms stad

anmält sitt intresse för deltagande i ”Climate-neutral and smart cities” samt ”Adaptation to climate change including societal transformation”.

Det tar tid att genomdriva förändring och utveckla skalbara initiativ. Detta kan primärt göras genom längre projekt på en tidsperiod om 5-7 år. Korta projekt ger ej offentlig sektor möjligheten att rekrytera och bygga upp en långsiktig kompetens i organisationen; dessa genomförs ofta av konsulter då det är svårt att rekrytera projektledare till tjänster på 1,5-2 år. Med konsulterna försvinner sedan även kompetensen. I dialogen med Vinnova behöver vikten av framförhållning i utlysningar samt långsiktighet i finansiering av projekt betonas; på så väl EU som nationell nivå.

Infrastrukturdepartementet

Infrastrukturdepartementet ansvarar för frågor som rör transporter och infrastruktur, digitalisering och it, postfrågor samt energifrågor. Efter att en lagstiftning antas av EU är det medlemsstaternas ansvar att denna implementeras på nationell nivå.

Regeringens digitaliseringspolitik, infrastrukturdepartementets utgångspunkt, handlar om att använda och främja de möjligheter som digitaliseringen för med sig för individer, näringsliv, civilsamhälle och offentlig förvaltning. Syftet med digitaliseringen av offentlig sektor är att kunna erbjuda enklare, öppnare och effektivare service till alla, oavsett om användaren befinner sig i Sverige eller i utlandet. Från nationell nivå lyfter man även vikten av att kunna säkra tillgång till digital infrastruktur så som bredband, digital post, digital identitet och 5G samt även vikten av utveckling och användning av ny teknik. Arbete med att främja digital kompetens och digitalt ledarskap hör också till området.

Infrastrukturdepartementets dialog med kommuner och regioner sker till stor del genom SKR det är dock viktigt för Stockholms stad, som landets största kommun att ha direkt kontakt med departementet.

Sveriges Kommuner och Regioner – SKR

SKR stödjer kommuner och regioner i att skapa en mer effektiv och innovativ välfärd med hjälp av digitaliseringens möjligheter. SKR har tagit fram en strategi för hur digitalisering kan nyttjas inom vård och skola, stadsbyggnadsprocesser samt offentlig förvaltning.

Tillsammans med Inera och SKL Kommentus stöttar SKR kommuner och regioner inom ledarskapsfrågor, juridik, datadriven innovation, gemensam infrastruktur, digitala funktioner samt bevakning av statliga initiativ. Inom vissa områden är dock ansvarsfördelningen mellan DIGG och SKR/Inera otydlig.

SKR företräder Sveriges samtliga kommuner och regioner och ska föra sina medlemmars samlade talan; som landets största kommun är det viktigt att Stockholms stad är med och påverkar SKRs position i sakfrågor samtidigt behöver staden även hitta andra kanaler för att bedriva påverkansarbete utifrån ett storstadsperspektiv.

### Nätverk

Digitaliseringsfrågorna är viktiga frågor även för internationella nätverk. Flertalet av dem som Stockholms stad är medlemmar i har goda kontakter till Europeiska Kommissionen. Nätverken bör när så är relevant, nyttjas för att framföra stadens position samt även, på arbetsgruppsnivå, för erfarenhetsutbyten och lärande.

#### Storsthlms digitaliseringsnätverk

Storsthlms digitaliseringsnätverk samlar samtliga kommuner i storstockholmsområdet och ger ett bra forum för erfarenhetsutbyte och dialog rörande samverkan i regionen.

#### Stockholmsregionens Europaförening

Stockholmsregionens Europaförening och dess EU-kontor i Bryssel stöttar Stockholms stad i EU-policy frågor och kan nyttjas bland annat för ökad bevakning inom området digitalisering samt i syfte att framföra stadens position vid möten med EU:s institutioner och övriga nyckelaktörer i Bryssel.

#### Eurocities

Eurocities är ett av de nätverk som europeiska kommissionen vänder sig till oftast för att få inspel rörande EU-policy utveckling från städers perspektiv. 2020 är Stockholms stad styrelseordförande för nätverket. Eurocities och dess arbetsgrupper prioriterar området digitalisering. I Mars 2020 sammanställde Eurocities ett positionspapper rörande Artificiell Intelligens där Stockholms stads inspel framgick tydligt.

#### POLIS

POLIS är jämte Eurocities, ett av de nätverk som europeiska kommissionen vänder sig till oftast för att få inspel rörande EU-policy utveckling från städers perspektiv, utifrån dess expertis inom området transport och mobilitet. POLIS och dess arbetsgrupper prioriterar området digitalisering utifrån nätverkets fokusområden.

## Aktiviteter

Nedan listade aktiviteterna utgår utifrån EU:s policyprocesser för de aviserade förslagen till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner. Dessa kommer att genomföras i samarbete mellan berörda förvaltningar och bolag på Stockholms stad och samordnas av internationella enheten vid stadsledningskontoret.

| **AKTIVITETER** | **DATUM** |
|---|---|
| ***INTERNA*** | |
| Digitaliseringsgruppens möte – AI & Data | 5 mars |
| Digitaliseringsgruppens möte – AI & Data | 2 april |
| Intern deadline för samrådssvar: GDPR | 23 april |
| Intern deadline för samrådssvar: Vitbok om AI | 5 maj |
| Intern deadline för samrådssvar: Datastrategi | 14 maj |
| Intern deadline för utveckling av initiativärende samt påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering | 15 maj |
| Kartläggning av nyckelaktörers ståndpunkter | |
| ***KOMMANDE EU FÖRSLAG*** | |
| Rapport om implementeringen av GDPR | 29 april |
| Samrådssvar: Datastrategi | 31 maj |
| Samrådssvar: Vitbok om AI | 14 juni |
| Handlingsplan för digital utbildning | Q3 |
| Öppna data – tillgång till offentliga datamängder (PSI-direktivet) | Q2 |
| Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet) | Q4 |
| Revidering av EU-förordningen om e-legitimation (eIDAS) | |
| Lagen om digitala tjänster | Q4 |
| ***EXTERNA*** | |
| Infrastrukturdepartementets hearing om öppna data | 3 mars |
| Inspel till Eurocities positionspapper ”People-centred Artificial Intelligence (AI) in cities” | 16 mars |
| Kontakt med infrastruktur-departementet rörande implementering på nationell/lokal nivå | Kontinuerligt; vid behov |
| Kontakt med DIGG | Kontinuerligt; vid behov |
| Kontakt med SKR för samverkan och inspel | Kontinuerligt; vid behov |
| Samordning med Region Stockholms län | Kontinuerligt |
| Samordning med Storsthml | Kontinuerligt |
| Engagemang i svenska storstadsnätverket för digitaliseringsfrågor | Kontinuerligt |
| Engagemang i Eurocities arbetsgrupp för digitaliseringsfrågor | Kontinuerligt |
| Samordning med Europaföreningen | Kontinuerligt |